

קנין כב - באמונת חכמים, שלשלת הזהב של מסירת התורה

דודי-זקני הצדיק רבי חיים אהרן שקלאר זצ"ל למד בבחרותו אצל המשגיח רבי שלמה וולבה נ"ע בשנים הראשונות להקמת ישיבת 'באר יעקב'. הוא רשם במחברת את שיחות המשגיח, והיה הוגה בהם תדיר. השיחות משנים אלו לא יצאו לאור מעולם, המשגיח נ"ע הדפיס את השיחות שנאמרו החל משנות ה'כ' ואילך ולא את השיחות מהשנים המוקדמות הללו. [בשנים האחרונות זכיתי להוציא לאור את השיחות הללו בקונטרס 'אז אמר שלמה!'].

באחת השיחות שנרשמו במחברת, אמר המשגיח שכאשר רוצים להבין את מעלתם העצומה של רבותינו חכמי ישראל, עלינו להתחיל ברבותינו שבדורנו אנו, בעל החזון איש שליט"א ובעל החפץ חיים זצ"ל, שאנו בעצמנו ראינו את מעלתם הנוראה. ואם הם היו כך – אזי נשער מה היתה מעלת הגר"א ורבי עקיבא איגר, אשר החזו"א והח"ח התבטלו ויראו מפני מעלתם. ומהם נעפיל לשער – מה גובה קומתם של הש"ך והט"ז, והמהרש"א והמהרש"ל, והבית יוסף הקדוש, והאר"י ז"ל, ומהם נעפיל – לתקופת הראשונים, הרשב"א והריטב"א והרמב"ן והרמב"ם ורש"י והרי"ף, ומשם לתקופת הגאונים, רבנן סבורה, האמוראים, התנאים, הנביאים – ואם כך מי היו דור מקבלי התורה, אשר הם מסרוה לנו?!

והאמת, שנאים הדברים למי שאמרם, כי גם המשגיח עצמו שימש לנו אות ומופת על מעלת מוסרי התורה בעלי המוסר: כאשר ראינו את דמותו הטהורה, המאירה באור אצילי של חכמה ויראה, שפתותיו שושנים נטפות מור עובר, תנועותיו מדודות ונשלטות בשלטון הדעת, היה מיד עולה על הדעת: הן הוא ז"ע היה מצעירי תלמידיו של המשגיח רבי ירוחם נ"ע, אשר זכה רק לטעום מעט מתורתו בשלהי ימיו, וא"כ איך היתה נראית דמותו של רבי ירוחם עצמו? והרי רבי ירוחם היה תלמידו של הסבא קדישא מסלבדקא, והוא נ"ע היה תלמידו של הסבא מקעלם, וא"כ איך אפשר לשער את דמותו של אדונינו רבי ישראל סלנטר? וממנו – אל רבו רבי זונדל, וממנו – אל רבו רבינו חיים מוולאזין, ואותו הגר"ח מוולאזין הלא היה כולו רועד כשהתקרב לפתחו של הגר"א. וא"כ איך נוכל לפתוח פה מול מילה אחת של הגר"א.

כאשר אנו באים ללמוד תורה עלינו לקנות את הקניין של 'באמונת חכמים'.

התורה נמסרה באופן שכל דור נושא ונותן בדברי חכמי הדור הקודם מתוך מורא ורסט. מי שירצה להבין את התורה באופן עצמאי, 'בלי פירושים', ולמצוא את 'הפירוש האישי שלו בתורה', יסלף את דברי התורה הקדושה. אי אפשר ללמוד את התורה באופן ישיר מהר סיני, היא ניתנה לך דרך שרשרת של דורות שמסרו אותה מדור לדור.

דוגמא מעניינת לזה היא הענף בתורה של מפרשי רש"י, בדור האחרון כבר לא כ"כ מתעסקים בזה, אבל בסוף הראשונים ותחילת האחרונים היו ספרים שלמים שעסקו באריכות בביאור דברי רש"י על התורה: מה רש"י ביקש להשמיענו במילים אלו? למה לא הזכיר כאן את הפירוש שהזכיר במקום אחר? מה הוקשה לרש"י שהוצרך להוסיף פירוש זה? וכו' וכו'. הבית יוסף מביא הרבה פעמים את דברי הרא"ם, רבי אליהו מזרחי, מתוך פירוש הארוך על רש"י.

אנחנו בקטנותנו היינו חושבים 'מאי נפק' מ'לדינא מאיזו טעות בא רש"י להוציא כאשר כתב את המילים המסויימות הללו?' וכי זה מסביר איזה דין? או איזה מצוה? או איזה פסוק? הרי בסך הכל זה בירור מה עלה על דעתו של רש"י מדוע צריך להוסיף בפסוק זה הסבר יותר מבפסוק המקביל בפרק הקודם? אבל לא! זו התורה בעצמה, להבין ולעיין ולהתייגע בדברי רבותינו.

[פעם אחת פנה אליי בחור צעיר וטען שלדעתו הפירוש הנכון בגמרא הוא שונה ממה שפירש רש"י... אמרתי לו: אני רק רוצה להזכירך שפער השנים בינך לבין רש"י הוא כמעט כפול(!) מפער השנים בין הרש"י לבין חותמי התלמוד... ביננו לבין רש"י יש כמעט אלף שנים, ובין רש"י לבין האמוראים יש כחמש מאות שנים. אז איך אתה מתיימר להבין את לשון וסגנון הגמרא יותר מרש"י הקדוש?...]

איך קונים 'אמונת חכמים'? גם זה על ידי התורה.

כאשר אנו פותחים גמרא מיד אנו רואים את בעלי השמועה לנגד עינינו: משה רבינו ע"ה שכתב את התורה, הנביאים שכתבו את הנביאים וכתובים, התנאים שדרשו את המקראות, האמוראים שפירשו את דברי התנאים, הראשונים שביארו את דבריהם, האחרונים שפלפלו וחיידשו בדברי הראשונים, וכן הלאה והלאה. אנו מרגישים את המורא שנפלה על התנאים כשהם דרשו את המקראות ודקדקו בכל קוצו של יו"ד, ואיך האמוראים התייגעו לברר ולבאר את דברי התנאים הקדושים, וכן הלאה והלאה, עד דורנו הקטן שזוכה להמשיך ולבאר את התורה. ככה משיגים את המידה הנשגבה הזו של 'אמונת חכמים'.

בשולי הדברים: בבית המדרש פנימה מצוי הדבר שמקשים ושואלים על דברי חכמי ישראל שבדורנו שליט"א, ולפעמים אף מותר לנטות מדבריהם אם הלומד ראוי לזה, כדרכה של תורה. אבל הדברים צריכים זהירות גדולה, לבל יכנסו דיבורים כאלו לתוך הבית פנימה. הבית צריך להתנהל על יסוד כבוד החכמים מנחילי התורה. ילדים ששומעים מאביהם ביקורות והשגות על חכמי ישראל עלולים לסבור כי חלילה החוליה הקודמת לנו בשלשלת מסירת התורה איננה חזקה דיה מלהתלות בה. החינוך היהודי מושתת על המורא והאהבה לתלמידי החכמים.

"המציית לחכמים – מוכרח הוא שיצליח"

"על פי התורה אשר יורוך... לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" כתב רש"י: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין.

דודי זקני **הגאון הגדול רבי חיים יעקב לוין זצ"ל** היה מדקדק למה נקטה תורה דוקא צדדי 'ימין' ו'שמאל', ולא נקטה 'דרום' ו'צפון' או 'מזרח' ו'מערב' – אפילו אומר לך על מזרח שהוא מערב או על צפון שהוא דרום? וביאר, שבדוקא נקטה התורה 'ימין ושמאל' משום שהם צדדים המתחלפים לפי מקום עמידת האדם, ואם שני אנשים עומדים זה מול זה, מצביעים לכיוון דרום, ומתווכחים בלהט – זה טוען 'ימין הוא' וזה טוען 'שמאל הוא', נאמר להם – שניכם צודקים! שכן אתה שפניך למזרח צד דרום הינו ימין, ולחברך שעומד עם פניו למערב הדרום הוא שמאלו. בזה רמזה לנו התורה, שאף אם מנקודת מבטך נראה ימינו של החכם כשמאל, אין זה אלא משום שאינך מביט לכיוון הנכון, אבל אם תתבונן מנקודת מבטו של חכמי התורה תראה שאכן הימין הוא ימין והשמאל הוא שמאל.

בלימוד התורה אנו מבקשים להתבונן על המציאות מנקודת מבטם של חכמינו מנחילי התורה. **איננו מבקשים לשנות את המסקנא לפי נקודת מבטנו, אלא לשנות את נקודת מבטנו לפי מבטם של חכמינו.** זוהי 'אמונת חכמים' הנקנית ע"י לימוד התורה.

בשיחותיו של זקני רבי שמחה שלמה לוין זצ"ל סיפר כמה סיפורים על עניין 'אמונת חכמים':

"...סיפר לי רבי אברהם צבי ישראלון שבאחת מנסיעותיו עם חתן אחותי **הגר"ח קניבסקי שליט"א** סיפר לו רבי חיים שפעם ביקר אצלו יהודי וביקשו שיתפלל עליו להפקד בזרע של קיימא, אמר לו רבי חיים שיקבל על עצמו לגדל זקן (האיש היה מגולח) ובזכות זה יפקדהו ה' יתברך, ואכן לשנה הבאה לאחר שהתחיל לגדל זקן נפקדו בבן זכר, ומאז אשתו יולדת בכל שנה. שאל ר' אברהם צבי את הגר"ח האם גידול זקן הוא סגולה לזרע של קיימא, השיב רבי חיים – הסגולה לזש"ק היא **האמונת חכמים**, שקיים מה שציווה עליו, הער אות גיפלזט.

הוסיף הגר"ח וסיפר לו מעשה ביהודי תמים שהיה מקורב לדודו **החזון איש זי"ע**, והיה שואל אותו כל דבר כקטון כגדול מתוך אמונת חכמים תמימה. יום אחד הגיע אליו בעל הבית שהשכיר לו את דירתו, ודרש ממנו לפנות את הדירה בתוך יום [כפי שסיכמו ביניהם שיוכל לדרוש ממנו זאת בכל עת שיחפוץ, אך בינתיים נכנס לתוקפו חוק הגנת הדייר המונע מן המשכיר להוציא מיידית את השוכר ללא שהות של זמן], השוכר התמים הנ"ל רץ מיד לחזון איש לשאול אותו מה לעשות האם הוא חייב להתפנות או יכול להישען על החוק החדש המונע מן המשכיר להוציא אותו תוך יום ללא רחמים, החזון"א פסק לו שכיון שהשכירות היתה על דעת כן הוא חייב לצאת למרות החוק שנחקק אחר כך. שאל היהודי: והרי אין לי שום מושג להיכן אתפנה עם רהיטי ומטלטלי, שאל אותו החזון איש – האם יש לך קרובים או ידידים שיוכלו לארח אותך, השיב לו שהוא בודד בלא קרוב וגואל, אמר לו החזון"א – אם כן אין לך ברירה אלא לפנות את חפצך ורהיטיך לרחוב, שהרי בעל הבית התנה עמך מראש שיוכל לתבוע ממך לפנות את דירתו.

היהודי התמים מיהר לציית לדברי החזון איש, וביום המיועד פינה את כל חפציו ומטלטליו לרחוב, והתיישב שמה... העוברים ושבים נדו לו בראשם ברחמים, אדם ש'מתנדב' לוותר על זכויותיו כדייר ולהתגורר ברחוב...

כעבור כמה ימים הזדמן לאותו יהודי איזה מסחר [יש אומרים שזכה במפעל הפיס], ועם הכסף שהרויח התחיל לעסוק במסחר, ועלה לגדולה והתעשר מאד.

כאשר שמע החזון"א את מקורביו מתלחשים בהתפעלות על ה'מופת', הגיב ואמר – הער פאלגט חכמים מוז הער מצליח זיין, יהודי שמציית לחכמים מוכרח הוא שיצליח.

שמעתי מעשה על אדמו"ר בעל מופת שנסעו אליו שנים מחסידיו שהיו חשוכי בנים, על מנת שיברכם להפקד בזש"ק, בדרכם לרבי התאכסנו באכסניה, ובעל האכסניה שהיה בעצמו ג"כ חשוך בנים החליט להצטרף עמם לנסיעתם. הרבי בירך את שלושתם בזש"ק וחזרו לביתם.

לאחר שעברה שנה ועדיין שני החסידים לא נפקדו, גמרו אומר לנסוע שוב לרבי, בדרכם התאכסנו שוב באותה אכסניה, והתפעלו לראות שלעומתם נפקד בעל האכסניה בבן זכר.

בהגיעם לרבי התאוננו לפניו, מדוע אצל בעל האכסניה התקיימה ברכתו ואילו אצלם לא הועילה ברכתו.

השיב להם הרבי בשאלה – האם כבר קניתם עגלת תינוק? כאשר ענו בשלילה, אמר להם – א"כ מה תתפלאו, בעל האכסניה כאשר חזר לביתו מיהר לקנות עגלה ומיטה ושאר מוצרי תינוקות מתוך גודל אמונתו התמימה בחכמים, ומכאן אמונתו זכה שתתקיים ברכתו...